

**Amb motiu de l'any Gaudí, s'ha parlat molt de la mataronina Pepeta Moreu i de la seva relació amb l'arquitecte.**

**Rafael Soler i Fonrodona, nét de Magdalena Moreu, germana de la Pepeta, ens presenta la família Moreu de Mataró i incideix en la seva vinculació amb Antoni Gaudí.**

## ELS MOREU DE MATARÓ

Als registres parroquials de Santa Maria de Mataró hem trobat tres branques de la família Moreu, sense cap lligam entre elles, perquè no es consideraven parents, tot i que totes tres procedien de Calella.

Ens interessa, però, d'estudiar-ne una, la dels descendents d'Emmanuel Moreu, traginer de Calella, casat amb Rosa Figaró, que s'establí a Mataró.

El fill d'aquest matrimoni, Francesc Moreu i Figaró, que es casà l'any 1767 amb Desidèria Mas, fou també traginer, i també ho fou el fill d'ambdós, Feliciano Moreu i Mas, que es casà l'any 1790 amb Rosa Prats.

El fill d'aquest darrer matrimoni, Agustí Moreu i Prats (1806-1887), donà un tomb a la situació familiar. Quan es casà l'any 1827 amb Magdalena Viñas i Grivé es declara bracer i, vint-i-dos anys després, en el casament del seu fill Antoni amb Antònia Fornells i Font, l'any 1849, dóna com a professió «fabricante de jabones». Curiosament, pel que podem veure en el seu testament i altres documents notariais, no sabia escriure, i havien de signar per ell dos testimonis. El dia 17 d'abril de 1883 morí la seva esposa Magdalena. Agustí visqué fins als vuitanta-un anys i morí el 13 de març de 1887.

El seu fill, Antoni Moreu i Viñas, a més de continuar amb la fàbrica de sabons, tingué a Barcelona un negoci dedicat a l'exportació d'olis de l'Urgell a Amèrica. També posseïa un veler anomenat *Antonio*, del qual la família conserva una bella pintura. En una de les seves anades a Barcelona, adquirí un número de la loteria de Nadal que resultà premiat amb 250.000 pessetes, quantitat molt important en aquell temps.

L'any 1865 va refer la casa del carrer de Sant Antoni núm. 62, de la qual tenim una bella descripció en unes memòries escrites pel seu fill Josep Maria i publicades en part a la revista *Serra d'Or* (núm. 188, maig 1975).

Primer descriu el baix de la casa i a continuació transcrivim el que segueix:

«...de l'ample corredor de l'entrada ens en anem al pis, pujant la pintoresca escala enrajolada de mosaics abigarrats.

A la part esquerra hi ha el saló, amoblat amb armari trèmol i *sillería* tapissada.

En lloc preeminent la capelleta amb sant Agustí, giratori, per poder donar de cara la seva presència en el saló, o bé, donant volta, mirant de cara al carrer, obrint les portes de la capella qu'es trova sobre el balcó corregut de la fatxada de la casa.

Dirigint-nos a la dreta del pis, hi trovem un altar autèntic, aïllat de les habitacions mitjançant una mampara de tela pintada, sostinguda per un marc de fusta rotllant, deixant al descobert, com si derribéssim un envà, l'altar de la Mare de Déu dels Dolors, Sant Lluís Gonsaga i el Beato Oriol, amb el necessari espai per assistir-hi un rengle de cadires pels devots.

Podia allí celebrar-se la Santa Missa i administrar-se la comunió, devocions a les quals havia sigut fervent complidor el meu pare.

Al fons de l'habitació, en una calaixera, es guardava una casulla, l'alba, la patena, les canadelles, etc..., necessaris per celebrar la missa.»



Casa Moreu, al veïnat d'Agell.

Va comprar també una finca a Santa Helena d'Agell, prop dels Frares, procedent de la desamortització dels béns de l'església. La masia fou restaurada per l'arquitecte Josep Puig i Cadafalch, que l'adaptà com a casa d'estiueig, respectant el seu aspecte original.

Antoni Moreu, segons el seu fill, era alt i ben plantat, l'home més alt de Mataró. Va morir el dia 20 d'abril de 1881, als 60 anys, després d'una llarga malaltia que el retingué molt de temps impossibilitat en el seu domicili. El sobrevisqueren els seus pares i, per això, l'avi Agustí tornà a ser el cap de la família.



El matrimoni Moreu i Fornells va tenir quatre fills, Josepa (1857-1938), Magdalena (1861-1913), Agustina (1864-1954) i Josep Maria (1873-1961). Foren els darrers membres de la família Moreu, nascuts a Mataró.

#### JOSEPA MOREU I FORNELLS

Coneguda familiarment com Pepeta, nasqué a la casa del carrer de Sant Antoni núm. 62, el dia 16 de setembre de l'any 1857.

Als divuit anys, el dia 15 d'agost de 1875, es casà a Santa Maria del Mar de Barcelona amb Joan Palau i Ferrer, de Blanes. Segons escriu Josep Maria Moreu en les memòries esmentades, Palau era un ex capità carlí, mariner d'ofici, que amb els diners del seu sogre comprà un falutx per dedicar-se al cabotatge entre els ports de la Mediterrània i el nord d'Àfrica, i que s'emportava la muller en els seus viatges. En Palau resultà ser jugador i viciós, i no volia tenir fills.

El seu cunyat Josep Maria, ho explica amb aquestes paraules:

«El dia que en Palau va sospitar que anava a ésser pare, s'ho va vendre tot i guilà covardement, abandonant la Pepeta. Tocant aquesta el piano, de nits, en un cafè d'Oran, pogué mantenir-se poc temps, fins que, derrotada del tot, va escriure a la mare, demanant perdó i auxili.

Se li digué que tornés a casa, però sense en Palau.

Pepeta Moreu i Fornells.

Foto cedida per la seva filla a Magda Soler i Bachs.

Acceptant l'oferta d'un veler en viatge d'Oran a Barcelona, sigué traslladada completament de franc i, segons explicacions donades per ella mateixa, sigué la llarga travesia l'època més feliç de sa vida, doncs els sis mariners que formaban la tripulació, homes vulgars i sens cultura però de sentiments humanitaris, la tractaren amb ferma sollicitut i carinyo, que plena d'agrahiment quant ho explicava, li brotaban les llagrimes.»

Pocs mesos després de l'arribada a Mataró de la Pepeta, el dia 12 de març de 1881, nasqué el nen Antoni Palau i Moreu, que fou batejat a Santa Maria tres dies després, essent padrins els avis materns. El dia 3 de gener de l'any 1884, quan el nen tenia tres anys, morí a causa de la diftèria.

Mort l'avi Agustí, la Pepeta i la seva germana Agustina administraren els diners de la família i tingueren una gran pèrdua en operacions de borsa.

I quan la Cooperativa Obrera Mataronense creà una escola per als fills dels obrers, en foren mestres de la secció de noies Pepeta i Agustina Moreu.

Dirigia la cooperativa Salvador Pagès, natural de Reus, amic i company de l'arquitecte Antoni Gaudí, a qui encarregà el projecte d'una nau de la fàbrica, actualment en restauració, i també els projectes del que havien de ser les noves instal·lacions col·lectives i les cases per als obrers.

Gaudí encarregà a la Pepeta el brodat de la senyera de l'entitat, la qual cosa portà a una bona relació i amistat de Gaudí amb la família Moreu.

Lluís Bonet i Garí, arquitecte, continuador de l'obra de la Sagrada Família i amic dels Moreu, publicà a la revista *Templo* (octubre de 1975) una entrevista que havia tingut a Agell amb la Pepeta, poc després de la mort de Gaudí, l'any 1926. Escriu que la Pepeta digué:

«A Mataró, era mal vist que freqüentéssim aquella gent.

Vingué un dia que ens prohibiren que ensenyéssim doctrina als nois, i pensàrem tot seguit de retirar-nos, però, a consell del meu confés, vaig continuar assistint a la classe, pel bé major que podia fer, enlloc d'un altre.»

Recordà també la festa a la cooperativa, dedicada a un diputat madrileny, que fou descrita en l'esmentat article de *Serra d'Or*.

Recordatori dels membres de la família morts durant el temps de guerra.


L'any 1889, després d'una llarga tramitació, arribà la sentència que declarava nul i sense cap efecte el matrimoni entre Josepa Moreu i Joan Palau. I per això la Pepeta, com a soltera, pogué casar-se el dia 4 d'abril del mateix any amb Joaquim Caballol i Viadé, comerciant de fusta, fill d'Ignasi Caballol, agrimensor, autor del primer plànol geomètric de la ciutat de Mataró (1852). El matrimoni s'instal·là a Barcelona i tingué quatre fills, Teresa, Bienvenido, Ignasi i Joaquima.

A Barcelona, la Pepeta i la seva cunyada Carmen Caballol, obriren una botiga de modes a la plaça de Catalunya núm. 22.

El dia 8 de febrer de 1899, als deu anys de casats, morí Joaquim Caballol.

Una prova de l'atractiu de la Pepeta és que, sense una situació econòmica brillant i amb quatre fills menors, es casà novament als 43 anys amb Josep Vidal i Gomis, de 29 anys, el dia 12 de març de l'any 1900.

Encara que en el registre del casament, Vidal i Gomis consta com a «dependiente», en realitat efectuava viatges comercials per Europa i Amèrica,



IN MEMORIAM

**José Vidal Gomis**  
Fallecido en Neuilly-sur-Seine  
el 16 de Julio de 1938,  
habiendo recibido los Santos Sacramentos.

**Josefa Moreu Fornells**  
Fallecida en Sitges  
el 9 de Diciembre de 1938, habiendo recibido el Sacramento de la Extrema Unción.

**Teresa Caballol Moreu**  
Fallecida cristianamente en Sitges,  
el 5 de Octubre de 1938.

( E . P . D . )

¿Es más que un breve punto  
el bajo y torpe suelo, comparado  
con ese gran trasunto,  
do vive mejorado  
lo que es, lo que será, lo que ha pasado?  
Fray Luis de León.

*Los funerales para el eterno descanso de sus almas se celebraron el día 27 de Junio en la Iglesia parroquial de esta Villa.*

Sitges, Junio de 1939,  
Año de la Victoria

TIP. ECO

arribant fins al Japó. Portà a Barcelona l'empresa Paramount, i fou una personalitat reconeguda en el món del cinema.

Vidal i Gomis fou una persona de talent i cultura i un excel·lent pare per als quatre fills de la Pepeta. La filla gran, Teresa, malaltissa, visqué sempre amb els seus pares. Bienvenido, arquitecte, company de Lluís Bonet i Garí, treballà a l'oficina de l'Exposició de 1929, col·laborà amb l'arquitecte vilassanès Eduard Ferrés, i anà a Portugal per a dirigir les obres del balneari i gran casino d'Estoril. Morí a Agell l'any 1923, quan tot li augurava un brillant futur. Ignasi morí tot just acabada la carrera d'enginyer industrial.

La família estiuiejava a Santa Helena d'Agell, però a partir de l'any 1923 anaren a Sitges. Durant la Guerra Civil no es mogueren de Sitges, i allí tingueren coneixement de la mort de Josep Vidal i Gomis a París, el 16 de juliol de 1938. Poc després morí Teresa, el 5 d'octubre de 1938, i el 9 de desembre del mateix any morí la Pepeta, als 81 anys, assistida espiritualment per mossèn Puiggròs, que vestia com un operari a causa de la persecució religiosa d'aquells anys.

La Pepeta havia tingut una vida dura; el fracàs del primer matrimoni i la mort de quatre fills i dels dos marits. De les cartes que la família conserva, se'n desprèn el seu fort caràcter, el seu bon cor i la seva religiositat.



Establiment de Josep Soler i Cabana a la Riera núm. 70, any 1904.

Restà com a únic membre de la família Quima Caballol i Moreu, que fou molt intel·ligent i que coneixia diversos idiomes, essent per això una bona col·laboradora de Vidal i Gomis, a qui, com declara ella mateixa, estimava com a pare. Morí l'any 1990 als 96 anys, essent enterrada a Sitges junt a les restes de la seva mare i germana; amb ella finalitzà aquesta branca dels Moreu.

#### MAGDALENA MOREU I FORNELLS

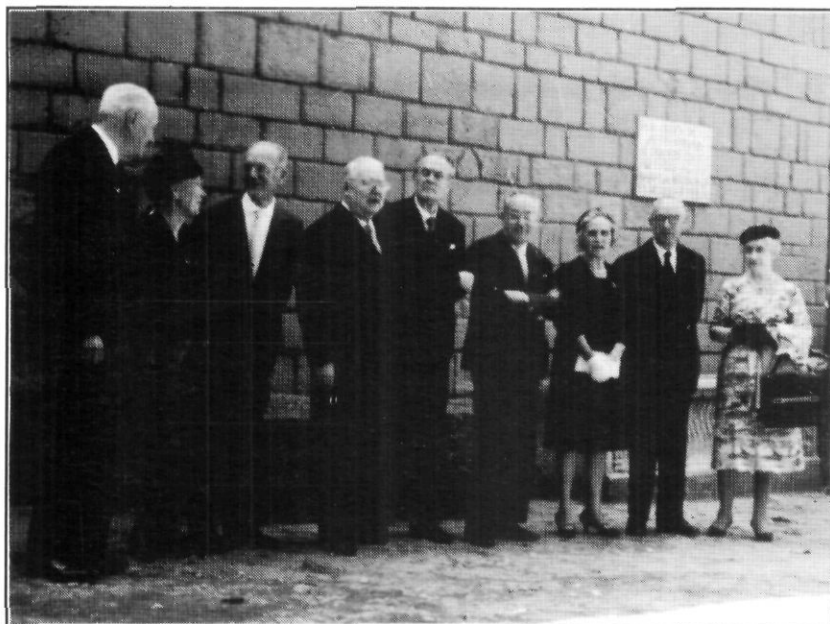
Nasqué el dia 15 de setembre de 1861. Als vint anys, el dia 19 d'octubre de 1881, es casà amb Josep Soler i Cabana. Soler era fill d'Olot, i la seva família vingué a Mataró en instal·lar-s'hi la fàbrica Escubos, coneguda com Les Faixes. Quan aquesta fàbrica tancà fou convertida en caserna. Ocupava l'espai on després es formà l'actual avinguda de Jaume Recoder.

Josep Soler, que treballava a Albacete, tornà a Mataró a causa de la mort del seu pare, i s'hi quedà per fer-se càrrec de la família. Adquirí l'establiment de «ca la Teresa de les teles», a la Riera, número 72, i l'any 1904 amplia la botiga i es traslladà al número 70.

Magdalena, a més d'aportar un dot de tres mil duros al matrimoni, fou una excel·lent col·laboradora del seu marit i una bona mare de família. Tingué tretze fills, dels quals arribaren a



Magdalena Moreu i Fornells



Els nou germans Soler Moreu en una festa familiar l'any 1961.

L'Agustina, junt amb la seva mare, el germà Josep Maria i el marit, es domiciliaren a Barcelona.

Cassadó entrà com a mestre de l'escolania de l'església de la Mercè de Barcelona, i a la mort del mestre Frigola el succeí com a mestre de capella. Fou també director de l'orquestra del Liceu.

A més d'un bon intèrpret, era un notable compositor, autor d'una gran quantitat d'obres religioses, oratoris, sarsueles i òperes, i també d'un curiós *Himno del Ferrocarril*, amb lletra del

periodista mataroní Santiago Vinardell.

El matrimoni Cassadó i Moreu tingué quatre fills, Agustí, Gaspar, Josep i Montserrat. L'Agustí, que fou un notable violinista, morí a la casa d'Agell el juliol de 1914, als vint-i-un anys, en Gaspar, un dels millors violoncel·listes, reconegut mundialment, morí a Madrid el 24 de desembre de 1966, als 69 anys, i en Josep, pianista, continuà la botiga de pianos Cassadó i Moreu.

Joaquim Cassadó, junt amb els seus fills Agustí i Gaspar, s'instal·laren a París entre els anys 1907 i 1915, actuant en les millors sales de concerts d'aquella època. Els estius, els passaven a la casa d'Agell, finca que fou adjudicada a l'Agustina en el repartiment de l'herència.

grans nou. Josep (10 abril 1886), Maria Pau (17 novembre 1887), Marlí (8 agost 1889), Rafael (30 març 1891), Antoni (7 febrer 1893), Joaquim (22 març 1895), Mercè (10 octubre 1896), Lluís (22 març 1900) i Montserrat (13 setembre 1901).

Magdalena morí als 52 anys, el dia 15 de gener de 1913, i Josep Soler i Cabana als 60 anys, el dia 16 d'octubre de 1916. El matrimoni Soler i Moreu –els meus avis– es caracteritzà per una vida d'estimació, de treball i gran religiositat. Els descendents d'aquesta parella, que viuen actualment, amb la inclusió dels cònjuges, sumen més de cinc-cents.

#### AGUSTINA MOREU i FORNELLS

El dia 27 de març de 1864 nasqué l'Agustina, que de petita ja tenia un caràcter més fort i variable que el de les seves germanes. Mort l'avi Agustí i casada la Magdalena, com ja hem dit, es féu càrrec del patrimoni familiar amb la seva germana Pepeta.

Enamoradissa com era, tingué diversos promesos, amb els quals trencava quan era el moment de parlar de matrimoni. Finalment es casà amb l'ex-seminarista i bon músic Joaquim Cassadó i Valls.



Gaspar Cassadó a la casa d'Agell.

Joaquim Cassadó i Valls morí l'any 1926 a Barcelona, als 59 anys, i la seva esposa Agustina visqué fins als 90 anys; morí l'any 1954. Pel caràcter violent de l'Agustina, en contrast amb el pacífic del seu marit, els músics del Liceu l'anomenaven la Walkyria. D'aquesta branca familiar no hi ha descendència.

La ciutat de Mataró té dedicat un carrer als Músics Cassadó, a Rocafonda.

## JOSEP MARIA MOREU i FORNELLS

Nasqué a Mataró el dia 7 de desembre de 1873. En les memòries que escrigué als setanta anys, explica el seu naixement amb aquestes paraules:

«A Cal Panxut han tingut un hereu!

La notícia causà sensació en el vehinat. Tot el carrer de Sant Antoni de Mataró en va ple. No n'hi havia per menys.

La família Moreu composta primer del pare, un home roig, alt, el més alt de Mataró, devingut completament invàlid físic i mentalment, a causa de la greu malaltia de la medul·la espinal, obligat a abandonar i liquidar son negoci a Barcelona d'exportador d'olis d'oliva d'Urgell cap a l'Amèrica.

Segon de la mare, d'edat més prop dels cinquanta, que dels quaranta-cinc anys, havent restat deu anys sense indicis d'un embaràs.

Tercer de tres filles de deu, dotze i quinze anys respectivament, anomenades Agustina, Magdalena i Pepeta, aquesta última rossa com fil d'or, tinguda com la pubilla de cal Panxut.

Quant una dona vehina deia amb sorna a la Pepeta «ara ja no seràs la pubilla!», la Pepeta, sempre orgullosa, li contestava «ben contenta que n'estic: sóc la padrina del meu germanet, i li he donat el meu nom, encara millorat, més a la moda i més fi; es diu, perquè així ho he volgut, Josep Maria.»

Escriu també que el varen portar a dida a les Figueretes, i que la dida, que es deia Modesta, el va estimar molt.

El primer ensenyament, el tingué a les Escoles Pies de Santa Anna, i quan fou l'hora de fer el batxillerat, per consell del seu cunyat

Josep Soler, el portaren intern al seminari de Barcelona, on hi havia alumnes que no seguien la carrera eclesiàstica. Recorda alguns dels seus companys, els Espasa, editors, els Calvet de Vilassar, a qui Gaudí construïa la seva casa, els Plandolit, d'Andorra, i altres.

L'Agustina el féu soci de la botiga de pianos que, amb el nom de Cassadó i Moreu, obrí als jardinetes del passeig de Gràcia, bellament decorada a l'estil modernista. Passats uns anys, cansat de la forma com el tractaven, deixà la botiga, i més endavant posà un negoci d'importació i venda de cafès amb la marca Debray.



Cartell de l'establiment de pianos Cassadó & Moreu fet per Antoni Utrillo. Museu d'Art Modern de Barcelona.

Dibuix d'un brodat de la bandera de la Cooperativa fet per les germanes Pepeta i Agustina Moreu l'any 1874, segons disseny d'Antoni Gaudí.

Malgrat l'oposició familiar, el dia 1 de gener de 1903 es casà amb Enriqueta Rey, nascuda a França. Tingueren tres fills, Carles, Magdalena i Enric.

Enric Moreu i Rey, professor i historiador de reconeguda vàlua, fou un dels fundadors de la Societat Catalana d'Onomàstica. Morí a Barcelona el dia 26 de febrer de l'any 1992.

Els fills del matrimoni Enric Moreu Rey i M. Teresa Huet són els únics que continuen el cognom Moreu a Barcelona.

#### LES RELACIONS DE LA FAMÍLIA MOREU AMB L'ARQUITECTE ANTONI GAUDÍ

Les relacions i l'amistat de Gaudí amb la família Moreu s'inicien l'any 1885, quan les germanes Pepeta i Agustina reberen l'encàrrec de brodar l'estandard de la Cooperativa, dibuixat per Gaudí. Per aquest motiu, l'arquitecte visità la família Moreu, composta per la mare, les dues germanes i el noi.

L'arquitecte Lluís Bonet i Garí, bon amic de les Moreu, tal com hem dit, entrevistà la Pepeta poc després de la mort de Gaudí, i li va explicar que «acabades les obres de la fàbrica, continuà l'amistat d'en Gaudí amb el senyor Pagès i amb la família Moreu, i per aquest motiu es reunien els diumenges a Mataró. Les tertúlies duraven tot el dia i dinaven tots junts. En aquestes visites, l'acompanyava sempre la neboda, filla d'una germana de don Antoni, que aleshores vivia amb ell. La seva conversa era sempre interessant, i versava generalment d'art i de les seves coses. Explicava els suspensos de l'escola, les obres que executava aleshores, els tràmits per encarregar-se del temple de la Sagrada Família,...».

«Tocàvem el piano, i cantàvem, i ell assistia amb complaença a totes les expansions de la família. A les reunions, no hi assistia ningú de fora de casa.

Diu que aquestes visites duraren cosa de tres o quatre anys.»

Gaudí trobà a la casa Moreu la llar acollidora que no tenia a Barcelona, on es trobava sol. Si veritablement Gaudí vingué a Mataró perquè estava enamorat de la Pepeta, no li manifestà mai els



seus sentiments, respectant que ella estava casada, ja que encara no tenia la nul·litat del seu matrimoni.

Bonet Garí segueix el relat de la Pepeta amb aquestes paraules:

«Un dia, el senyor Pagès em parlà de l'arquitecte, demostrant-me l'interès que sentia per mi; contestant-li que no podia tenir cap interès envers ell, ja que feia un temps que tenia relacions amb en Caballol.

Pocs dies després anà en Gaudí –com els diumenges anteriors– a Mataró a visitar la família Moreu, i ella li ensenyà l'anell de prometatge, i conegué, diu, per la cara que va fer, que no li havia plagut prou aquesta decisió.

D'aquell dia, diu, no tornà a posar els peus a aquella casa i s'acabaren els viatges a Mataró. Encara el recordava, com anava amb el seu vestit gris, veritablement elegant.»

Amb aquestes declaracions, Pepeta Moreu va contradir la tradició familiar, que diu que Gaudí era una persona amb poca cura de la seva presentació, i per aquest motiu no agradava la Pepeta.

La família, però, continuà la seva relació amb Gaudí. Josep Maria Moreu ens diu que el visitava a l'obra de la Sagrada Família. El fill de la Pepeta, Benvingut Caballol i Moreu, arquitecte, coneixia també Gaudí, encara que no seguí el seu estil.

De la relació d'Antoni Gaudí amb la Pepeta Moreu se n'ha fet un mite, fins i tot se la considera

la musa inspiradora del genial arquitecte. A Mataró s'està preparant la diada del vi novell, i en el cartell anunciador de la festa figura en Gaudí i la Pepeta, abraçats, amb una copa de vi a la mà. Que aquesta abraçada, que no fou possible en la vida d'ambdós, sigui ara un signe de l'estimació de Mataró vers l'obra gaudiniana de la Cooperativa, en curs de restauració, i vers la persona del gran arquitecte Antoni Gaudí.

Rafael Soler i Fonrodona

Agraïxo les col·laboracions de:

Lluís Adan i Ferrer, per les genealogies.  
Mireia Moreu i Huet, per la seva aportació de documents.  
Magda Soler i Bachs, per la fotografia de la Pepeta

Moreu.

Jaume Soler i Fonrodona, per la seva recerca i ajuda.  
Doctor Jaume Riera, pro-vicari general de l'Arxidiòcesi de Barcelona.

I al personal de les següents institucions:

Arxiu Diocesà de Barcelona.  
Arxiu de la Catedral de Barcelona.  
Arxius Comarcal i Municipal de Mataró.  
Biblioteca Popular de la Caixa Laietana, col·lecció Mataró-Maresme.  
Museu Arxiu de Santa Maria